

بسم الله الرحمن الرحيم

تأثیر جنبش دانشجویی بر جامعه مدنی ایران

پس از انقلاب اسلامی

تألیف و تحقیق:

حمید رضا صدقی

موسسه انتشاراتی خاتم

۱۳۹۴

سرشناسه : صدقی ، حمیدرضا ۱۳۴۴
عنوان و نام پدید آورنده : تأثیر جنبش دانشجویی بر جامعه مدنی ایران
پس از انقلاب اسلامی - حمیدرضا صدقی
مشخصات نشر : انتشارات خاتم ۱۳۹۴
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۰۷-۱۷-۰۰
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا .
موضوع : علم سیاسی
موضوع : دانشجویان ایران پس از انقلاب اسلامی
موضوع : نهاد های مردمی بعد از انقلاب اسلامی
رده بندی : ۱۳۸۹ ق ۲۴۵/۸ BP
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۷۸ ۱۳۹۴

مرکز نشر و بخش : ۰۹۱۵۹۰۶۸۳۸۶

شناسنامه کتاب

نام کتاب : تأثیر جنبش دانشجویی بر جامعه مدنی ایران
پس از انقلاب اسلامی
تألیف و تحقیق : حمیدرضا صدقی
ناشر : موسسه انتشاراتی خاتم
حروف نگاری و صفحه آرایی : موسسه انتشاراتی خاتم
ویرایش و بازخوانی : شورای بررسی خاتم
نوبت چاپ : اول ۱۳۹۴
شمارگان : ۳۰۰ نسخه
چاپ و صحافی : زوار
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۰۷-۱۷-۰۰
قیمت : ۱۳۸۰۰ تومان
کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است .

فهرست مطالب

۱۳.....	چکیده
۱۵.....	کلیات پژوهش
۱۵.....	طرح مسئله
۱۶.....	پیشش اصلی
۱۷.....	فرضیه اصلی
۱۷.....	ادبیات موضوع
۱۷.....	متغیرهای پژوهش
۱۷.....	هدف پژوهش
۱۸.....	آزمون فرضیه پژوهش
۱۸.....	حدود و نقطه تمرکز
۱۸.....	سازماندهی
۱۹.....	گفتار اول: مباحث نظری
۲۱.....	فصل اول: جنبش‌های اجتماعی
۲۱.....	مفهوم جنبش اجتماعی
۲۳.....	شکل‌گیری جنبش‌های اجتماعی
۲۴.....	ماهیت جنبش‌های اجتماعی
۲۴.....	اصل هویت
۲۵.....	اصل ضدیت یا مخالفت
۲۵.....	اصل عمومیت
۲۶.....	کارکردهای جنبش اجتماعی
۲۶.....	کارکرد رابط یا میانجی بودن

- ۲۶..... جنبش اجتماعی به عنوان عامل ایجاد آگاهی جمعی
- ۲۷..... کارکرد فشار جنبش‌های اجتماعی
- ۲۷..... عوامل اساسی در تشکیل جنبش‌های اجتماعی
- ۲۸..... ایدئولوژی
- ۲۹..... کنشگران و رفتار آنها
- ۳۰..... زمینه اجتماعی
- ۳۱..... جنبش‌های اجتماعی جدید
- ۳۱..... ویژگی‌های جنبش‌های اجتماعی جدید
- ۳۵..... دیدگاه‌های تئوریک در مورد جنبش‌های جدید اجتماعی
- ۳۵..... رویکرد رفتار جمعی
- ۳۶..... رویکرد نهادی
- ۳۸..... رویکرد جامعه مدنی
- ۳۹..... هابرماس
- ۴۱..... آلبرتو ملوچ
- فصل دوم: جامعه مدنی**..... ۴۵
- ۴۵..... تعریف جامعه مدنی
- ۴۵..... تلقی یونان کلاسیک از جامعه مدنی
- ۴۶..... جامعه مدنی در برابر جامعه طبیعی (تلقی لیبرال کلاسیک)
- ۴۷..... تلقی مارکسیست‌های کلاسیک
- ۴۸..... جامعه مدنی در فلسفه هگل
- ۴۸..... جامعه مدنی و جامعه قانون‌مدار
- ۴۹..... جامعه مدنی و جامعه توده‌ای
- ۵۱..... جامعه مدنی در تفاسیر جدید و مدرن
- ۵۲..... نهادها و تشکلهای جامعه مدنی
- ۵۳..... جامعه مدنی و جامعه سیاسی

۵۴.....	نقش جامعه مدنی.....
۵۴.....	توازن قدرت بین جامعه و دولت.....
۵۵.....	نقش انضباطی و ایجاد دولت پاسخگو.....
۵۵.....	عدم قطبی شدن جامعه و کاهش شکاف‌های اجتماعی.....
۵۶.....	افزایش رسانه‌ها و مطبوعات و جامعه چند صدایی و سنت نقادی.....
۵۶.....	نیروها و گروه‌های جامعه مدنی.....
۵۷.....	سازمانها و نهادهای غیردولتی.....
۵۷.....	ویژگی‌های عمده سازمان‌های غیردولتی.....
۵۷.....	مسئولیتها و وظایف سازمانهای غیردولتی.....
۵۷.....	اشاعه اندیشه انتقادی.....
۵۸.....	توسعه منابع انسان.....
۵۸.....	هدایت دولت.....
۵۹.....	رسانه‌ها و مطبوعات.....
۶۱.....	رسانه‌ها و کارکردهای ملی.....
۶۱.....	رسانه‌ها و فرهنگ گفت و گو.....
۶۲.....	رسانه‌ها و حقوق و آزادیهای فردی و نظارت بر جریان قدرت.....
۶۲.....	رسانه‌ها و حاکمیت قانون.....
۶۳.....	طبقه متوسط.....
۶۴.....	مفهوم طبقه ازدیدگاه مارکس.....
۶۴.....	مفهوم طبقه از دیدگاه ماکس وبر.....
۶۵.....	طبقه متوسط جدید.....
۶۶.....	گروه‌های تشکیل دهنده طبقه متوسط جدید.....
۶۶.....	دیوانیان.....
۶۷.....	روشنفکران.....
۶۸.....	جنبش‌های اجتماعی مدرن.....

- ویژگی‌های جنبش‌های مدرن..... ۶۹
- جمع بندی..... ۷۰
- گفتار دوم: جنبش دانشجویی..... ۷۳**
- فصل اول: ماهیت و ویژگی‌های جنبش دانشجویی..... ۷۵**
- زمینه‌های اجتماعی پیدایش جنبش‌های دانشجویی..... ۷۷
- دانشجویان و تعلق خاطر به سیاست..... ۷۸
- خصیصه سنی..... ۷۹
- روحیه انقلابی‌گری..... ۷۹
- ویژگی پرسش‌گری..... ۸۰
- ویژگی آرمان‌خواهی..... ۸۰
- دانشجویان و کارکردهای نظام..... ۸۱
- کارکرد نظام سیاسی..... ۸۲
- کارکرد نظام اقتصادی..... ۸۳
- کارکرد نظام فرهنگی..... ۸۴
- فصل دوم: جنبش دانشجویی پیش از انقلاب..... ۸۶**
- جنبش دانشجویی از تاسیس دانشگاه تا عزل رضاشاه (۱۳۲۰-۱۳۱۳)..... ۸۷
- جنبش دانشجویی در سالهای ۱۳۲۰-۱۳۳۲..... ۸۸
- جریان فکری چپ..... ۸۸
- گرایش ملی..... ۸۹
- گرایش مذهبی..... ۹۰
- جنبش دانشجویی در سالهای ۱۳۴۱-۱۳۳۲..... ۹۱
- واقعه ۱۶ اذر..... ۹۲
- رشد گرایش مذهبی در دانشگاهها..... ۹۲
- جنبش دانشجویی در فواصل سالهای ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷..... ۹۳

فصل سوم: جنبش دانشجویی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی	۹۸
عمکرد جنبش دانشجویی در دهه اول	۹۸
وضعیت دانشگاهها	۹۸
تعطیلی دانشگاهها و مواضع احزاب و گروهها در برابر آن	۱۰۰
پیامدهای انقلاب فرهنگی برای جنبش دانشجویی:	۱۰۱
تسخیر سفارت آمریکا	۱۰۱
عملکرد جنبش دانشجویی در دوره جنگ	۱۰۲
گفتمان جنبش دانشجویی در دهه اول	۱۰۳
عمکرد جنبش دانشجویی در دهه دوم	۱۰۴
تغییر و تحولات در عرصه نظام بین الملل	۱۰۴
جنبش دانشجویی در دوره موسوم به سازندگی (۱۳۷۶-۱۳۶۸)	۱۰۵
جنبش دانشجویی در دوره اصلاحات (۱۳۸۴-۱۳۷۶)	۱۰۹
خاتمی نامزد جنبش دانشجویی	۱۱۱
جنبش دانشجویی بعد از دوم خرداد	۱۱۲
حادثه کوی دانشگاه و تغییر گفتمان در جنبش دانشجویی	۱۱۳
جمع بندی گفتار دوم	۱۱۹
گفتار سوم: جامعه مدنی در ایران	۱۲۱
فصل اول: بنیادهای جامعه مدنی در ایران	۱۲۳
اهم دلایل ضعف جامعه مدنی در ایران	۱۲۳
استبداد و ساختار مطلقه قدرت	۱۲۳
استقلال دولت از جامعه	۱۲۵
دولت رانتیر	۱۲۵
دولت رانتیر و سیاست	۱۲۶
نفت و قدرت در ایران	۱۲۷

- ۱۲۷..... فقدان امنیت و وجود احساس ناامنی.....
- ۱۲۹..... عدم شکل‌گیری طبقات و ضعف طبقه متوسط.....
- ۱۲۹..... فرهنگ سیاسی غیرمدنی.....

فصل دوم: جامعه مدنی قبل از انقلاب اسلامی..... ۱۳۱

- ۱۳۱..... جامعه مدنی تا قبل از صفویه.....
- ۱۳۲..... جامعه مدنی در عصر صفویه.....
- ۱۳۳..... جامعه مدنی در عصر قاجار.....
- ۱۳۵..... جامعه مدنی در عصر پهلوی اول.....
- ۱۳۶..... جامعه مدنی در عصر پهلوی دوم.....
- ۱۳۷..... جامعه مدنی بعد از کودتای ۱۳۳۲.....

فصل سوم: جامعه مدنی پس از پیروزی انقلاب اسلامی..... ۱۳۹

- ۱۴۰..... جامعه مدنی از انقلاب تا پیش از آغاز جنگ.....
- ۱۴۱..... هرج و مرج و تکرار بی‌قاعده در جامعه.....
- ۱۴۲..... جامعه مدنی در دوره جنگ تحمیلی (۱۳۵۹-۱۳۶۷).....
- ۱۴۵..... جامعه مدنی در دوره سازندگی (۱۳۶۸-۱۳۷۶).....
- ۱۴۵..... عوامل بیرونی تحول.....
- ۱۴۷..... عوامل داخلی تحول.....
- ۱۴۸..... تغییر تحولات اجتماعی و فرهنگی و رشد طبقه متوسط.....
- ۱۴۸..... تغییر ارزشها.....
- ۱۵۰..... تحول جمعیتی.....
- ۱۵۱..... شکاف‌های اجتماعی.....
- ۱۵۱..... شکاف جنسیتی.....
- ۱۵۲..... شکاف اقتصادی.....
- ۱۵۳..... افزایش قدرت جامعه مدنی.....
- ۱۵۳..... حوزه مطبوعات.....

۱۵۴.....	حوزه تشکل‌های مردمی و سازمان‌های غیر دولتی.....
۱۵۵.....	جامعه مدنی در دوره اصلاحات (۱۳۷۶-۱۳۸۴).....
۱۵۵.....	افزایش قدرت جامعه مدنی.....
۱۵۶.....	انتخابات شوراهای شهر و روستا.....
۱۵۷.....	رشد احزاب و نهادهای مدنی.....
۱۵۸.....	رشد سازمان‌های غیر دولتی.....
۱۶۰.....	رشد مطبوعات و انتشار کتاب.....
۱۶۱.....	رشد نشریات دانشجویی.....
۱۶۱.....	رشد طبقه متوسط جدید.....
۱۶۲.....	جمع بندی گفتار سوم.....
۱۶۳.....	گفتار چهارم: تاثیر جنبش دانشجویی بر جامعه مدنی.....
۱۶۵.....	فصل اول: ساخت اجتماعی - سیاسی جنبش دانشجویی.....
۱۶۵.....	تاثیر دانشگاه بر گسترش ارزش‌های مدرن.....
۱۶۷.....	ساخت اجتماعی - طبقاتی جنبش دانشجویی ایران.....
۱۶۸.....	جنبش دانشجویی و جنبش‌های اجتماعی.....
۱۶۹.....	جنبش دانشجویی و جریان روشن فکری.....
۱۷۱.....	جنبش دانشجویی و طبقه متوسط جدید.....
۱۷۴.....	فصل دوم: تاثیر جنبش دانشجویی بر جامعه مدنی بعد از انقلاب...۱۷۴
۱۷۴.....	جنبش دانشجویی و جامعه مدنی در دهه اول.....
۱۷۴.....	جنبش دانشجویی و جامعه مدنی قبل از جنگ.....
۱۷۵.....	جنبش دانشجویی و جامعه مدنی در دوره جنگ تحمیلی.....
۱۷۶.....	جنبش دانشجویی و انتخابات مجالس دوم و سوم.....
۱۷۶.....	جنبش دانشجویی و انشعاب روحانیون مبارز.....
۱۷۷.....	جنبش دانشجویی و جامعه مدنی در دوره سازندگی.....

- ۱۷۸..... طرح تعدیل اقتصادی و تحول در حوزه اقتصاد.....
- ۱۷۹..... جنبش دانشجویی و مخالفت با طرح تعدیل اقتصادی.....
- ۱۸۱..... تحول در حوزه فرهنگ.....
- ۱۸۲..... حوزه مطبوعات.....
- ۱۸۴..... حوزه زنان.....
- ۱۸۵..... گفتمان اصلاحات.....
- ۱۸۶..... گفتمان اصلاحات و جامعه مدنی در سالهای ۱۳۷۶-۱۳۶۸.....
- ۱۸۹..... جنبش دانشجویی و گفتمان اصلاحات.....
- ۱۹۲..... زنان و گفتمان اصلاحات.....
- دستاوردهای جنبش زنان در دوران سازندگی و اصلاحات (۱۳۸۴ - ۱۳۶۸).....
- ۱۹۴..... جنبش دانشجویی موتور محرک جنبش‌های اجتماعی.....
- ۱۹۵..... جنبش دانشجویی و جنبش زنان.....
- ۱۹۹..... جنبش دانشجویی و جنبش کارگری.....
- ۲۰۰..... جنبش دانشجویی و کارگری در دوران سازندگی (۱۳۷۶-۱۳۶۸).....
- ۲۰۲..... جنبش دانشجویی و جامعه مدنی در دوره اصلاحات (۱۳۷۶-۱۳۸۴).....
- ۲۰۵..... جنبش دانشجویی و جنبش جوانان و افزایش مشارکت سیاسی.....
- ۲۱۳..... جنبش دانشجویی و مطبوعات در دوره اصلاحات.....
- ۲۱۷..... برخورد با جنبش دانشجویی و مطبوعات.....
- ۲۱۸..... مطبوعات و انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی.....
- ۲۱۹..... جنبش دانشجویی و تغییر گفتمان.....
- ۲۲۴..... جمع بندی.....
- ۲۲۴..... جمع بندی و نتیجه گیری.....
- ۲۳۶..... کتابنامه.....

بررسی نقش جنبش‌های اجتماعی در جامعه مدنی از جمله موضوعات مهم در جامعه شناسی سیاسی است، بویژه جنبش دانشجویی که از پویایی بالایی برخوردار است. کتاب حاضر به بررسی جایگاه جنبش دانشجویی در جامعه مدنی ایران پس از انقلاب اسلامی می‌پردازد و می‌خواهد به این پرسش پاسخ دهد که چه رابطه‌ای بین فراز و فرود جنبش دانشجویی با قبض و بسط جامعه مدنی پس از انقلاب بوده است. فرض ما بر این است که با توجه به عملکرد جنبش دانشجویی طی سه دهه پس از انقلاب اسلامی و نیز بررسی وضعیت جامعه مدنی در این مدت، جنبش دانشجویی یکی از نیروهای عمده تاثیر گذار بر گسترش و پویایی جامعه مدنی بوده است و بسیاری از نهادهای جامعه مدنی تحت تاثیر پویایی این جنبش قرار داشته‌اند. بررسی ماهیت، آرمانها و عملکرد جنبش دانشجویی در این مدت، نشان می‌دهد که این جنبش با اتخاذ رویکردی اصلاح طلبانه، نقش پیش قراول در عرصه تحولات سیاسی و اجتماعی سه دهه اخیر ایران داشته است. در دهه نخست انقلاب، این جنبش همسو با حاکمیت و دولتی محور بود. در دهه دوم، با توجه به تحولات جهانی و دگرگونی‌های داخلی، این جنبش مدنی محور شده و با اتخاذ رویکردی انتقادی نسبت به سیاست‌های اقتصادی و فرهنگی، منادی اصلاح طلبی در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شد. این جنبش با پذیرش گفتمان اصلاحات و جامعه مدنی، با به حرکت در آوردن جوانان و دیگر اقدار اجتماعی، موجبات تحول فضای فکری

و فرهنگی جامعه و نهایتاً پیروزی این گفتمان را فراهم آورد. جامعه مدنی در دوره اصلاحات به یمن حضور موثر دانشجویان در عرصه‌های مختلف، از رشد و پویایی و قدرت کم نظیری بر خوردار شد. گسترش کمی و کیفی مطبوعات، افزایش طبقه متوسط جدید، رشد سازمان‌های غیر دولتی و توسعه نهادهای مردمی و... زمینه‌های مشارکت گسترده سیاسی و مدنی را فراهم آورد. در این دوره، جذب برخی از بدنه جنبش دانشجویی در حاکمیت منشا اختلاف نظرهایی در درون آن شد و متعاقب حادثه ۱۸ تیر و برخورد امنیتی با دانشجویان، این جنبش دچار انشعاب شده و با روی کار آمدن دولت نهم، استراتژی دوری از قدرت را برگزید و دچار انفعال گردید.

www.ketaboo.ir

کلیات پژوهش

طرح مسئله

جامعه مدنی به عنوان حوزه حایل میان دولت و عرصه خصوصی مردم یکی از مفاهیم مهم حوزه فلسفه سیاسی و بعداً جامعه شناسی بوده است. از آنجا که در این حوزه دستانگاههای مختلف ایدئولوژی ساز و فرهنگ ساز به حرکت در آمده و در شکل دادن به افکار عمومی مردم نقش مهمی ایفا می نماید و نیز گروهها و نیروهای عمده اجتماعی و همچنین مطبوعات و رسانه های مختلف به فعالیت پرداخته و قدرت دولتی را مورد نقد و تحدید قرار می دهند، بررسی و مطالعه این حوزه از حیات اجتماعی اهمیت فراوانی دارد. یکی از مشکلات مهمی که در حوزه جامعه شناسی سیاسی ایران مشاهده می شود، ضعف و کاستی های عمده در خصوص بررسی و شناخت نیروها و گروههای اجتماعی تاثیر گذار بر حوزه سیاست و در یک کلام، ضعف مطالبات مربوط به جامعه مدنی می باشد. با توجه به پویایی و بسط جامعه مدنی در ایران پس از انقلاب اسلامی، به نظر می رسد مطالعه عمیق نیروها و گروههای اجتماعی بعد از انقلاب، ما را به شناخت عمیق تر مناسبات دولت و جامعه در این مقطع زمانی یاری نماید. بررسی های انجام شده نشان می دهد که نبود شناخت از وضعیت و عملکرد نیروهای اجتماعی فعال در حوزه جامعه مدنی سبب شده تا هم مسئولان و هم صاحب نظران عرصه سیاست، تصور و برداشت درستی از جگونگی فعالیت و تاثیر گذاری آنها بر حوزه سیاست نداشته باشند. طبیعی است که هر نظام سیاسی برای ارتقاء قابلیت های خود در جهت رسیدن به توسعه همه جانبه نیاز مند چنین شناختی خواهد بود.

یکی از نیروهای مهم فعال در حوزه جامعه مدنی ایران چه قبل و چه بعد از انقلاب اسلامی، جنبش دانشجویی بوده است. بررسی تحولات و روند شکل گیری انقلاب اسلامی و نیز دوران تثبیت آن نشان می دهد که جنبش دانشجویی نقش مهمی در این زمینه داشته است، اما مطالعات عمیق و عالمانه و روشمندی در زمینه ماهیت، عملکرد و ساختار جنبش دانشجویی به خصوص در دوران پس از انقلاب اسلامی صورت نگرفته است. با

بررسی تحولات نیروهای اجتماعی و مدنی و سیاسی پس از انقلاب اسلامی در می‌یابیم که بین فراز و فرودهای این نیروها و قبض و بسط جامعه مدنی رابطه‌ای وجود داشته است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی برای مدت کوتاهی جامعه مدنی گسترش یافت، اما به دلیل تحمیل جنگ و حضور بیشتر دولت در عرصه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی در دهه ۱۳۶۰، ما شاهد انقباض این حوزه هستیم. اما با خاتمه جنگ و آغاز دوران سازندگی و طرح نظریه تعدیل اقتصادی دولت، مجدداً عرصه عمومی رو به گسترش گذاشت. همزمان با این تحولات و نیز افزایش فضای آموزش عالی و تحصیلات تکمیلی و روی آوردن جوانان به دانشگاه‌ها برای تحصیل و نیز گسترش کمی و کیفی دانشجویان، جنبش دانشجویی از اواخر دهه ۱۳۶۰ سیر رشد و تعالی را می‌پیماید و همزمان با گسترش عرصه عمومی جنبش دانشجویی نیز از پویایی و تحرک بیشتری برخوردار گردید.

به دلیل ضعف نهادهای مدنی در ایران، بخش مهمی از وظیفه این نهادها برعهده جنبش دانشجویی قرار گرفته است. در غیاب مطبوعات مستقل و پویا، احزاب سیاسی نیرومند که وظیفه تجمیع و تبیین منافع عمومی و نیز نظارت بر قدرت سیاسی را به خوبی انجام دهند و نیز در غیاب گروه‌های ذی‌نفع و ذی‌نفوذ که به انباشت نفع گروهی بپردازند، جنبش‌های اجتماعی فمینیستی، قومی و بخصوص جنبش دانشجویی مجال تحرک بیشتری یافته و بسیاری از این کارکردها را به انجام رسانده‌اند. از این جهت رابطه‌ای تنگاتنگ میان فراز و فرودهای جنبش دانشجویی و قبض و بسط جامعه مدنی در ایران پس از انقلاب اسلامی مشاهده می‌شود.

از این رو برای غنا بخشیدن به مباحث مربوط به جامعه مدنی و نیز جنبش‌های اجتماعی و هم‌ارتقاء شناخت نسبت به جنبش دانشجویی و نیز پاسخگویی به برخی سوالات که ذهن نگارنده را به خود مشغول داشته، رابطه میان جنبش دانشجویی و جامعه مدنی در دوران پس از انقلاب اسلامی (با تأکید بر دهه اول و دوم) به عنوان موضوع تحقیق انتخاب گردید.

پرسش اصلی

با توجه به مطالب فوق پرسش اصلی در این طرح پژوهش عبارت است از:

چه رابطه‌ای میان فراز و نشیب‌های جنبش دانشجویی و قبض و بسط جامعه مدنی در ایران پس از انقلاب وجود داشته است؟ علاوه بر پرسش اصلی یک سری پرسش‌های فرعی دیگر نیز در این پژوهش مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت از جمله:

چه عواملی بر فراز و فرودهای جنبش دانشجویی تاثیر داشته است؟ رابطه بین جنبش دانشجویی با دیگر جنبش‌ها و گروه‌های اجتماعی چه بوده است؟ دلایل عمده ضعف جامعه مدنی در ایران چه می‌باشد؟

فرضیه اصلی

با توجه به عملکرد جنبش دانشجویی طی سه دهه پس از انقلاب اسلامی و نیز بررسی وضعیت جامعه مدنی در این مدت، جنبش دانشجویی یکی از نیروهای عمده تاثیر گذار بر گسترش و پویایی جامعه مدنی بوده است و بسیاری از نهادهای جامعه مدنی تحت تاثیر پویایی این جنبش قرار داشته‌اند.

ادبیات موضوع

در رابطه با موضوع تحقیق تا کنون تحقیق مستقل و جامعی صورت نپذیرفته و کتب خاصی در این زمینه به رشته تحریر در نیامده است البته آثاری درباره جامعه مدنی چاپ شده است، ولی در رابطه موضوع تحقیق، ادبیات موجود ضعیف می‌باشد و از سابقه زیادی برخوردار نمی‌باشد.

متغیرهای پژوهش

با توجه به فرضیه اصلی تحقیق عملکرد جنبش دانشجویی طی سه دهه پس از انقلاب اسلامی به عنوان متغیر اصلی و گسترش و پویایی جامعه مدنی به عنوان متغیر وابسته می‌باشد.

هدف پژوهش

- ۱- غنا بخشیدن به مباحث مربوط به جامعه شناسی سیاسی ایران
- ۲- کمک به پر کردن کاستی‌های نظری موجود در موضوع تحقیق

۳- پیدا کردن پاسخی روش مند و نظام مند برای پرسش اصلی پژوهش

۴- کمک به مباحث نظری مربوط به جامعه مدنی ایران

کمک به ارتقاء سطح بینش و دانش مسئولان نسبت به جامعه مدنی، بویژه دانشجویان

آزمون فرضیه پژوهش

گردآوری داده‌های پژوهش عمدتاً به صورت فیش برداری از منابع کتابخانه‌ای شامل کتب، نشریات، اسناد می‌باشد و از منابع الکترونیکی نیز استفاده شده است. پس از گردآوری داده‌های پژوهش و طبقه‌بندی آنها، به صورتی اثباتی رابطه بین متغیرهای پژوهش بررسی شده و همبستگی و پیوستگی آنها بر اساس داده‌های یافته شده به محک آزمون گذارده شده و در این مسیر از روشهای تاریخی، تطبیقی و رهیافت‌های گفتمانی استفاده شده است.

حدود و نقطه تمرکز

پژوهش حاضر از حیث موضوعی مربوط به جنبش دانشجویی و جامعه مدنی در ایران از سال ۱۳۵۷ الی ۱۳۸۴ بوده. و تاکید بیشتر بر دهه اول و دوم می‌باشد.

سازماندهی

این پژوهش شامل چهار گفتار می‌باشد. گفتار اول در باب مباحث نظری در دو فصل تنظیم شده است. فصل اول در باب جنبش‌های اجتماعی و فصل دوم در باره جامعه مدنی می‌باشد. گفتار دوم در باره جنبش دانشجویی در سه فصل تنظیم شده است. فصل اول در باره ویژگیها و ماهیت جنبش دانشجویی، فصل دوم در باره جنبش دانشجویی قبل از انقلاب و فصل سوم جنبش دانشجویی بعد از انقلاب می‌باشد. گفتار سوم در باره جامعه مدنی در ایران می‌باشد و در سه فصل تنظیم شده است. فصل اول در باره بنیادهای جامعه مدنی در ایران، فصل دوم در باره جامعه مدنی قبل از انقلاب و و فصل سوم جامعه مدنی بعد از انقلاب می‌باشد. گفتار چهارم در باره تاثیر جنبش دانشجویی بر جامعه مدنی در دو فصل تنظیم شده است. فصل اول در ساخت اجتماعی- سیاسی جنبش دانشجویی بحث شده و فصل دوم در باره تاثیر جنبش دانشجویی بر جامعه مدنی در ایران پس از انقلاب اسلامی می‌باشد.